

590

Λ Ο Γ Ο Σ

188965
(B 13729)

ΠΕΡΙ

ΣΤΑΥΡΟΥ

ΕΙΣ

ΤΗΝ Γ. ΚΥΡΙΑΚΗΝ ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ

Συνταθείς και έκφωνηθείς

Ἰ π θ

ΖΗΣΙΜΟΥ Γ. Π. ΤΥΠΑΛΔΟΥ

Καθηγητοῦ

Ἐν τῷ ἐν Δρεπάνῳ Ἀργόστολιου Ἱερῷ Ναῶ

τῆς Θεοτόκου

τῆ 14 Μαρτίου 1891.

(Τυπῶνται δαπάνη τῶν Ἐπιτροπῶν τοῦ ἀνωτέρου Ναοῦ).

Ἐκ τοῦ Τυπογραφεῖου « Η ΡΟΜΦΑΙΑ »

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

1891,

ΛΟΓΟΣ

ΠΕΡΙ

ΣΤΑΥΡΟΥ

Οὐδέν, Ἄγαπητοὶ σύμβολον οὐδεμία παράστασις· οὐδεμία ἔννοια ἐγκλείει ἐν ἑαυτῇ τοιοῦτον βάθος, οἷον ἡ ἔννοια τοῦ σταυροῦ. Τὸ παραστατικώτατον τοῦτο σύμβολον τῆς χριστιανικῆς ἐκκλησίας, ὁ σταυρὸς, περιλαμβάνει σύμπασαν τὴν χριστιανικὴν πίστιν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἐκκλησία κατιδοῦσα τὴν μεγίστην σημασίαν τῆς παραστάσεως πύτης εἰπήγαγεν αὐτὴν εἰς πᾶσιν αὐτῆς τῆς ἱεροτελεστίας καὶ ἐνετύπωσεν ὡς πρῶτιστον καὶ καλλίστον διδακτικὸν ἔμβλημα ἐν τῷ ναῷ.

Καὶ τῷ ὄντι οὐδενὸς ἐτέρου περὶ τὴν ἐξωτερικὴν λατρίαν ἀντικειμένου εὐρίσκομεν κοινοτέραν τὴν χρῆσιν, ὅσον τοῦ σταυροῦ. Οὗτος κατήντησε νὰ εἶνε τὸ ἐξωτερικὸν γνῶρισμα τοῦ ἱεροῦ ναοῦ διακρινομένου δι' αὐτοῦ παντὸς ἄλλου οἴκου. Ὁ σταυρὸς κατέχει τὴν πρώτην καὶ περιφανεστάτην θέσιν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς ἐκκλησίας διακόσμῳ. Διὰ τοῦ σταυροῦ ἀρχεται πᾶσα Ἐκκλησιαστικὴ τελετὴ καὶ πληροῦνται πάντα τὰ τῆς πίστεως μυστήρια. Διὰ τοῦ σταυροῦ ἀγιάζονται οἱ πιστοὶ, καὶ ἐπὶ τοῦ σώματος διὰ τῆς δεξιᾶς τυποῦντες αὐτὸν προσεύχονται συντομώτατα. Τὸ περίπυστον δὲ καὶ ἐκπαγλὸν ἅμα τοῦτο σύμβολον προβάλλει νῦν ἰδιαζόντως ἐπιδουκνύουσα ἡμῖν ἡ σεπτὴ Ἐκκλησία. Φέρε ὅλον ἐξετάσωμεν λεπτομερέστερον τι τὸ διὰ τοῦτου ἀντιπροσωπεύμενον;

Δύο ἱστορικὰ σημεῖα μεθ' ὧν ἀντιθέτου σημασίας διακρίνομεν ἐν τῷ σταυρῷ, τὸ πρὸ Χριστοῦ καὶ τὸ μετὰ Χριστὸν. Ἐν τῷ πρῶτῳ σημεῖῳ τὰ σημεῖα ταῦτα οὐκ ἐπαύτατο ὧν ὁ σταυρὸς ὄργανον θανατικόν, ἀπαντᾷ οὐδὲν ἤττον ἢ ἐξῆς σπαιδαίο-

κάτη αντίθεσις, ὅτι κατὰ μὲν τοὺς πρὸ Χριστοῦ χρόνους ἦτο μέσον ἀτιμωτικὸν ἐμπόσιον τὸν τρέμον καὶ τὴν ἀπέχθειαν κατὰ δὲ τοὺς μετὰ Χριστὸν ὁ αὐτὸς σταυρὸς καίτοι ἐπιφέρει τὸν Θάνατον τοῖς καταδικαζομένοις, ἐν τούτοις παρέχει τὴν ἀγνωστότερην χαρὰν καὶ ἐξαγιαίνει τὸς προσηλωμένους αὐτῷ.— Φεῦ! Οἷα ἀρδύροτάτη μεταβολὴ μαρτυρουμένη ὑπὲρ αὐτῆς τῆς ἱστορίας!— Ἐάν ἦτο δυνατόν ν' ἀνακαλέσωμεν πρὸς στιγμὴν εἰς τὴν ἐπιγειοὺς ζωὴν τοὺς κοσμοκράτορας καὶ ἡγεμόνας καὶ μεγιστάνας καὶ ἐν γένει πάντας τοὺς ἐκτελεστὰς τῶν ἰδιοτροπωτάτων ἐπιταγμάτων τοῦ ἀρχαίου προχριστιανικοῦ κόσμου, καὶ ἐπεδεικνύμεν αὐτοῖς τίνα χρῆσιν ἀπὸ Χριστοῦ καὶ ἐντεῦθεν αἱ εἰς Χριστὸν πιστεύοντες ἐποίησαντο καὶ ποιούμεθα τοῦ, κατ' ἐκείνους, ἀτιμωτικωτάτου θανατικοῦ ὄργανου, τοῦ σταυροῦ, ἢ ἔμενον ἐνεοὶ καὶ ἀναυδοὶ, ὡς μὴ δυνάμενοι νὰ ἐννοήσωσι τὸ πῶς ἡ παραδόξοτάτη αὕτη μεταβολή. Ἐἶχεν δίκαιον νὰ ἐκπλαγῶσι, καλῶσαν αὐτοὶ εἰς τὸν σταυρὸν ἀπέδιδον τὴν θυρωτάτην ἀτίμωσιν, τὴν ἐσχάτην ἐπονειδίττην καταδίκην, τὴν φρικαλεωτέραν τῶν πωίνων, κατὰ τὸ γεγραμμένον « ἐπικατάρατος πᾶς ὁ κρεμᾶμενος ἐπὶ ξύλου. » (Γαλ. γ'. 13 καὶ Δευτ. κ'. 23).

Καὶ ἀληθῶς παρὰ τοῖς πλείστοις σχεδὸν λαοῖς τῆς ἀρχαιοτήτος διὰ τοῦ σταυροῦ ἐτιμώρουσι τοὺς φοβερωτέρους κακοῦργους, τοὺς δημεγέρτας καὶ ἐν γένει τὰ βδελυρώτερα ἀνθρώπινα τέρατα, ἐφ' ᾧ καὶ ἐνεποιεῖ αὐτοῖς ἡ ἰδέα τοῦ σταυροῦ φρικίαν, ἀπέχθειαν, ἀποτροπισμὸν. Ἦρκει αὐτοῖς μόνον ν' ἀκούσωσιν ὅτι κατεδικασθῆ τις εἰς τὸν διὰ σταυροῦ θάνατον, ὅπως χαρακτηρίσωσιν αὐτὸν ὡς τὸν χείριστον τῶν ἀνθρώπων, ἀναξίον οὐδὲ κἄν μνείας, ἐπικατάρατον, ἐν ἀντιθέσει δὲ πρὸς τοιαύτην θαλύτατα ἐρριζωμένην ἰδέαν πᾶσι πρὸ Χριστοῦ βλέπομεν τοὺς μετὰ Χριστὸν καὶ εἰς Χριστὸν πιστεύοντες ἀτιμῶς δεχόμενοι τὸν σταυρὸν καὶ ὡς κορωνίδα τιμῆς καὶ δόξης αὐτὸν φέροντας. Οἱ μετὰ Χριστὸν ἐν τῷ νόμῳ τοῦ σταυροῦ οὐ μόνον δὲν φοβίσσονται, ὡς αἱ πάλαι, οὐ μόνον δὲν ἐδολύττεινται, οὐ μόνον δὲν στυγνίζονται, ἀλλὰ χαίροντες ἀποκαλύπτουσι τὴν κεφαλὴν, εὐλαβῶς περιπτύσσονται αὐτὸν καὶ ἀνοίγοντες τὰς ἐκκεντῶν ἀγκάλας ἐγκολποῦνται τὸ τίως εἰδεχθῆς σύμβολον.

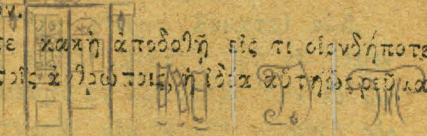
Ὅταν ἰδέα τις εἴτε καλὴ εἴτε κακὴ ἀποδοθῆ εἰς τι οἰανδήποτε ἀντικείμενον καὶ ἐπιχρησθῆ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις, ἡ ἰδέα αὐτῆς φέρει

διαδίδοται καὶ εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς. Τοῦτο ἀκριβῶς συνέβη τοῖς πρὸ Χριστοῦ ὡς πρὸς τὴν ἰδέαν τοῦ σταυροῦ. Ἐπειδὴ ὁ σταυρὸς καθιερώθη ὡς τὸ στρεβλωτικὸν ὄργανον τῶν διακεκριμένων κακοῦργων, ἐπόμενον ἦτο ἕνα ἡ ἰδέα τοῦ σταυροῦ διεγείρη ἐν πάσι ψυχαῖς τῶν ἐπερχομένων γενεῶν τὰς εἰδεχθεστέρας καὶ ἀφριωτέρας ἐντυπώσεις. Οὐδεὶς ἤρθενα ἂν ὁ ἐπὶ σταυροῦ κρεμᾶμενος ἦτο καὶ πράγματι κακοῦργος, μάλιστα ὁ κακοῦργότερος τῶν ἀνθρώπων ἂν ἦτο πράγματι ληστής ἢ δημεγέρτης, ἀλλ' ἐπήγε τὴν κατ' αὐτοῦ κρίσιν εὐθύς ὡς ἔχουεν ὅτι ἀπέθανε διὰ σταυροῦ.

Ἄλλὰ πῶς συνέβη τοῖς μετὰ Χριστὸν νὰ λάβωσιν ἐν ὅλῳ ἀντιθέτω ἐννοίᾳ τὸν σταυρὸν καὶ ἀντὶ ν' ἀπορεύωσιν αὐτὸν ὡς μισητόν, ἐκ τοῦναντίου νὰ περιβάλλωσι διὰ τοσοῦτων τιμῶν; Πῶς συνέβη τὸ παρὰ κανόνας τοῦτο παράδοξον φαινόμενον; Μὴ σπουδαῖον τι κατὰ κόσμον καὶ μέγα γεγονός ἐπήνεργε τοιαύτην ἀλλοίωσιν; Μὴ ἔκτακτοι καὶ σημαντικαὶ πολιτικαὶ μεταβολαὶ παρερρέψαν τὸν ροῦν τῶν ἀνθρωπίνων συνουασμῶν εἰς τὴν ὅλῳ ἀντιθέτου πορείαν καὶ ἐκτίμησιν; Δυσερμήνευτον περυσιάζεται πρὸς ἡμῶν ἀνιγμα! Βραδυπορεῖ ἡ διάνοια εἰς τὴν λύσιν αὐτοῦ οὐδ' ἱκανοποιεῖται ἐάν ἀρκεθῆ μόνον εἰς τὸ νὰ δεχθῆ τὰς προβληθείσας ἀπαρεΐας. οὐρί, οὐρί. Οὐδεμία τούτων ἔχει ὑπόστασιν. Ἦ ἐπελευθερωμένη μεταβολὴ τῆς ἐννοίας τοῦ σταυροῦ εἶνε ἔργον θεῖον, εἶνε ἔργον αὐτοῦ τοῦ ἐπὶ σταυροῦ πανυπέρντου Χριστοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἐπειδὴ θεῖον τὸ ἔργον, ἔπρεπε βεβαίως νὰ φέρῃ καὶ τὸν τύπον τοῦ παραδόξου, τὸν τύπον τοῦ θαύματος.

Μόλις ἐξέπνεεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός καὶ ἡ ἀσπληνὴς χορεία τῶν μαθητῶν καὶ ἀπιστοῦν ἠσθάνετο ἐν ἑαυτῇ ἐσωτερικὴν τινα παρὰ προσδοκίαν δύναμιν καὶ πεποιθήσιν. Διατί δὲ; Διὰ τί ἦτο πεπεισμένη ὅτι ὁ ἑαυτῆς διδάσκαλος εἶχε τι τὸ ὑπεράνθρωπον, οἱ λόγοι αὐτοῦ ἦσαν λόγοι πλήρεις ζωῆς καὶ θείας δυνάμεως ἀναυροφωτικῆς, ὁ δὲ θῖος καὶ τὰ ἐπὶ γῆς θαύματα ἦσαν ἡ σφραγὶς τῆς θεότητος αὐτοῦ. Ἐβλεπε δὲ ὅτι ἀπέναντι τῶν ἀριδῆλων τούτων γνωρισμάτων ὡς ἀμοιβὴν λαμβάνει τὸν ἀτιμωτικὸν σταυρικὸν θάνατον παρὰ τῆς παραγνωριστάτης αὐτὸν διεφθαρμένης ἀνθρωπότητος.

Ἐπὶ τοιαύτῃ δὲ πεποιθήσει οὐ μόνον ἡ χορεία ἀλλὰ καὶ οἱ μαθηταὶ καὶ ἀπιστοὶ οὐκ ἀπηνήχαστο τὸν ἀληθῆ διδασκαλὸν καὶ ἐπὶ τῶν μαθητῶν καὶ ἀπιστῶν οὐκ ἀπηνήχαστο τὸν ἀληθῆ διδασκαλὸν

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΕΘΝΟΝ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ

σκυλον, ἀλλὰ καὶ ἔτι μᾶλλον συνεδίθη τότεν στενωῶς μετ' αὐτοῦ, ὥστε εὐθὺς μετ' οὐ πολὺ ἔσπευτε πλήρης σθένους ἀπορρέοντος ἐκ τῆς βαθυτάτης συναισθητικῆς τοῦ καθήκοντος καὶ διαδώσει τὰς νέας κοσμοσωτηρίους ἀρχὰς τοῦ Χριστοῦ εἰς ἅπαντα τὸν κόσμον, καὶ μέγιστον κέρδος ἐθεώρει, εἰ ἐκκαλεῖτο νύλαβῃ τὸν ἑμοιον τῷ διδασκαλῷ θάνατον, τὸν διὰ σταυροῦ.

Καὶ ἐντεῦθεν γνωρίζεται παντὶ τῷ κόσμῳ ἡ λυτρωτικὴ δύναμις τοῦ ἐπὶ σταυροῦ ἐκχυθέντος τιμίου αἵματος τοῦ Σωτῆρος. Ἐντεῦθεν μανθάνει ἡ ὑπὸ τὸ πολυτένακτον βάρος τῆς ἁμαρτίας πιεζομένη ἐπὶ αἰῶνας ἀνθρωπότης ὅτι ἀφίκετο ἤδη ὁ καιρὸς τῆς ἀπολυτρώσεως αὐτῆς καὶ καταλλαγῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ, ὃν παρώργισεν, ἐξαγορασθεῖσα ὑπὸ τοῦ γενναιοδώρου ἀΔημιουργοῦ, ὑποκύψαντος ἐν τῇ βαθυτάτῃ ταπεινώσει, κατὰ τὸ « Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρατεν ἐκ τῆς κατάρτας τοῦ νόμου, γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρτα » (Γαλ. γ' 13). Ἐντεῦθεν κατανοεῖ ἡ ἀτυχὴς ἀνθρωπότης ὅτι ὁ σταυρὸς εἶνε τὸ ὄργανον τῆς ἐαυτῆς σωτηρίας, καθόσον ἐπ' αὐτοῦ ἐτελέσθη ἡ σημαντικωτέρα ἐξ ὧν εἶδε ποτὲ ὁ κόσμος θυτιῶν, ὁ Θάνατος τοῦ Χριστοῦ τοῦ γενομένου ὑπηκόου μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ (Φελ. β. 8). Ἰδοὺ ἡ λύσις τοῦ προβληθέντος αἰνίγματος, ἐκεῖνο ὅπερ ἀπέτροπιάζετο ἡ πρό Χριστοῦ ἀνθρωπότης ὡς ἀντικείμενον μίσους καὶ βδελυγμίας, ἐκ τοῦναντίου ἡ μετὰ Χριστὸν καὶ εἰς Χριστὸν πιστεύουσα ἀσπάζεται τρυφερῶς καὶ περιθάλπει περιπαθῶς φαίνουσα ἔστιν ὅτι αὐτὸ ἐν ἀνάγκῃ καὶ διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος κατὰ μίμησιν τοῦ Σωτῆρος.

Ἴδετε, ἀγαπητοί, τὴν δύναμιν τοῦ σταυροῦ; Ἴδετε πόσον ὁ σταυρὸς διὰ τοῦ ἐπ' αὐτοῦ παλόντος Χριστοῦ ἐπιδραῖ ἐφ' ἡμῶν; Ἀλλὰ δὲν εἶπομεν εἰσέτι πάντα τὰ γνωρίσματα αὐτοῦ ἵνα ἐκτιμῆσωμεν τὸ ἄπειρον βάθος τῆς ἐννοίας τὴν ὁποῖαν ἀντιπροσωπεύει. Δὲν εἶπομεν πάντα ταῦτα εἰσέτι, διότι μᾶς ἐξέπληξε πάνυ δικαίως ἡ μεγίστη ἀντίθεσις τῆς χρήσεως τοῦ ὄργανου τούτου ὑπὸ τῶν πρό Χριστοῦ καὶ μετὰ Χριστὸν ἀνθρώπων. Ἀληθῶς ὅμως τὸ βάθος τῆς ἐννοίας τοῦ σταυροῦ εἶνε ἀξιοθαύμαστον. Ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ὡς ἐπὶ τοῦ ἀτιμωτέρου ὄργανου κατὰ δίκην προσηλωθῆν ὑπὸ τοῦ ἄλλοτε περιουσίου λαοῦ τοῦ Θεοῦ, τῶν ἀχρηστῶν Ἰουδαίων, αὐτὸς ὁ Θεὸς, ἐν αὐτοῖς ἐν τῇ παχυλῇ αὐτῶν καὶ μογερᾷ ἐπιπαθεῖ ἡ γένουσαν

προσηλωθῆν δὲ ὡς δημεγέρτης καὶ παραβάτης τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου. Ἐπὶ τοῦ σταυροῦ διὰ τοῦ ἐκχυθέντος ἀγράντου αἵματος τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἐπληρώθη ἡ διὰ τῆς ἁμαρτίας τοῦ ἀνθρώπου προσβληθεῖσα ἄπειρος τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνη, τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ ἤρθη καὶ κατηλλάγη ὁ ἀνθρώπος πρὸς τὸν Δημιουργόν, ὃν παρεπίκρανε. Διὰ τοῦ σταυροῦ ἐπεσφραγίσθη καὶ ἐξεπληρώθη ἄχρι ἐσχάτης ταπεινώσεως ἡ ὑψίστη τοῦ Χριστοῦ Μωσσαϊκὴ ἀποστολή, ἐκυρώθη ὁ βίος καὶ ἡ σωτικὴ αὐτοῦ διδασκαλία καὶ ἐτελειοποιήθη ὁ διὰ Μωσέως δοθεὶς ἐπὶ τοῦ Σινᾶ νόμος. Ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἐπληρώθησαν πάντα αἱ ἀπ' αἰῶνων πολλῶν δοθεῖσαι προρρήσεις τῶν προφητῶν καὶ εὐθὺς ἤρξατο αἰσθανομένη ἀνακούρτιν ἡ ταλαίπωρος ἀνθρωπότης. Διὰ τοῦ σταυροῦ τέλος ἐγνώσθη ἡ ἀληθῆς πίστις εἰς τὸν ἀληθῆ Δημιουργόν, ἡ ἄφατος τούτου ἀγάπη πρὸς ἡμᾶς, ὥστε τὸν μονογενῆ αὐτοῦ υἱὸν ἔδωκεν ὑπὲρ ἡμῶν καὶ τὸ ἀνεξάντλητον τῆς εὐπλαγγχνίας αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς τοὺς δυστυχεῖς. Ὡστε ὁ σταυρὸς, ὡς σύμβολον, εἶνε τῷ ὄντι περιληπτικώτατον εἶνε ἡ βραχυλόγος, σύνοψις τῆς χριστιανικῆς πίστεως εἶνε ἡ ἐκφαντικωτάτη περιληψὶς τῶν δογμάτων τῆς χριστιανικῆς θρησκείας εἶνε τὸ κέντρον παντὸς τοῦ χριστιανικοῦ κύκλου, ἀφ' οὗ ὡς ἀκτῖνες ἀναχωροῦσι πάντα αἱ χριστιανικαὶ ἀρεταί. εἶνε ἡ δοξα τῆς χριστιανικῆς ἐκκλησίας, τὸ σύνθημα καὶ διακριτικὸν γνώρισμα τῶν χριστιανῶν. Τούτου ἕνεκεν οἱ πρῶτοι τῶν χριστιανῶν ἐνωρίτατα διδόντες τὴν εὐρυτάτην σημασίαν τοῦ συμβόλου τοῦ σταυροῦ ἐφιλοτιμήθησαν νὰ ἀναγράψωσι καὶ χαραξωσιν αὐτὸ πανταχοῦ, ἐπὶ τε σκευῶν, ἐπὶ τε ἐνδυμάτων καὶ ἐν οἴκοις καὶ ἐν τοῖς ναοῖς νὰ σέρωσιν αὐτὸ ὡς κόσμημα τιμητικὸν κατὰ τὸ ἱερὸν βάπτισμα καὶ ὡς σημεῖον ἀγιατικὸν ἐν πάσῃ ἱεροτελεσίᾳ. Εὐτυχῶς δὲ μετ' ἐπιζήλου χαρᾶς βλέπομεν διήκον ἐν παραπλησίᾳ τιμῆ ἄχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Οἱ χριστιανοὶ δικαίως ἐναθρύνονται ἐπὶ τῷ σημείῳ τοῦ τιμίου σταυροῦ καὶ δεικνύντες αὐτὸν τοῖς Ἰουδαίοις ἐλέγχουσιν αὐτοὺς ὡς ἀχαρίστους καὶ ἀγνώμονας, διότι ἔσταζόντων ἐν τῇ πείσματι αὐτῶν ἐθελοκακίᾳ καὶ τυφλότητι τὸν Κύριον τῆς δόξης τοῖς δὲ ἔθνεσιν καὶ εἰδωλολάτραις φανεροῦσι τὴν ματαίαν καὶ βλαβερὰν τούτων πλάνην, δεχομένων ἀντὶ τοῦ ἀληθῆ Θεοῦ τῶν ἰσχυρῶν καὶ εἰδῶλα μωρῶς καὶ ἀνοήτως.

ΚΑΝΟΝΑΡΙΟΝ
 ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ
 ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΑΝΑ

Ἡ κατάσταση τῶν πεισμένων καὶ ἐπιμένων Ἰουδαίων καὶ τῆ μω-
 ρία τῶν ἐθνικῶν καὶ εἰδωλολατρῶν τῇ ἀληθείᾳ ἀποσπᾶ τὰ δάκρυα
 καὶ κινεῖ τὸν οἶκτον τοῦ ἀληθοῦς ὁπαδοῦ τοῦ εὐαγγελίου. Ἐάν πρά-
 γματι σώξῃ τὸν ἄνθρωπον ὁ εὐαγγελικὸς νόμος ἀνακαινίζων ἕως
 αὐτὸν, τότε δὲν πρέπει πάσῃ δυνάμει νὰ ἐργασθῶμεν ἡμεῖς οἱ κάτο-
 χοι τῶν ἱερῶν Γραφῶν καὶ τοῦ ὁρθοῦ πνεύματος αὐτῶν, ὅπως μετα-
 δῶμεν ἀμφοτέρωθεν ταῦτα τῆς ἐν τῷ παχυλῷ τῆς ἀγνοσίας σκότει δια-
 κειμένοις ὁμοίοις ἡμῶν; Τὸ ἀγαθόν, οὗτινος εἴμεθα κάτοχοι καὶ μέ-
 τοχοι δὲν ὀφείλομεν νὰ μεταδῶμεν τοῖς ἀγνοοῦσι τοῦτο ἐθνικῶς; Δὲν
 εἶνε ἀφιλόνητον καὶ ἀπᾶδον πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς ὑψίστης ἡμῶν
 θρησκείας νὰ μένωμεν ἀνάλητοι καὶ ἀσυμπαθεῖς ἐπὶ τῇ ἀναισθητῶ
 καταστάσει τῶν μὴ χριστιανῶν; Δὲν ἐπιβάλλεται ἐνὶ ἐκάστῳ ἡμῶν
 τὸ ὑψιστον καθήκον τῆς ἐξαπλώσεως τῆς ἀγίας ταύτης θρησκείας
 ἐπὶ τὰ ἔθνη ἐκεῖνα καὶ τοὺς λαοὺς, οἵτινες δὲν ἠύμορθησαν εἰσεῖτι
 νὰ γνωρίσωσι τὸ φῶς τῆς ἀληθείας; οἵτινες δὲν ἔχουν τὸ εὐτύχημα
 νὰ διανοιγῶσιν οἱ πνευματικοὶ αὐτῶν ὀφθαλμοὶ καὶ κατίδωσι τὴν
 ἀνταύγειαν τῆς τρισηλίου θεότητος; Δὲν εἴμεθα ὑπόλογοι καὶ ἠθι-
 κῶς ὑπεύθυνοι πάντες ἡμεῖς ἐπὶ τῇ ἀσυγγνώστῳ ἀμελείᾳ; Ὡσπερ
 ἡμεῖς ἢ οἱ πρόγονοι ἡμῶν διδαχθέντες πρὸ ἄλλων χριστιανῶν ἐδέ-
 χθημεν τὸ φῶς καὶ διὰ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος εἰσῆλθομεν εἰς
 τὴν μίαν, ἀγίαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν, δὲν ὀφείλο-
 μεν κατὰ τὸν ὅμοιον τρόπον νὰ διδάξωμεν καὶ ἡμεῖς ἄλλους δυστυ-
 χεῖς κυλιόμενους ἐν τῷ βορβόρῳ καὶ τοῖς τέλμασι τῆς ἀμωρίας;
 Τί θέλει μᾶς ἐμποδίσει; Κόποι σωματικοὶ; πορεῖται ἀποστολικαί; θυ-
 σίαί ὕλικαί; ἢ ἴσως αἱ ἀνεκμενόμεναι βίβλα καὶ διωγμοὶ καὶ θάνα-
 τοί; Ἀλλ' ἴσα ἴσα ταῦτα θέλουσιν εἶναι τὰ μαρτύρια τῆς ἀληθοῦς ἡ-
 μῶν πίστεως, ταῦτα εἶναι τὰ κατὰ Παῦλον τὸν Ἀπόστολον στίγμα-
 τα, ἅτινα ἐν τῷ σώματι ἡμῶν βρασταζόμεν διὰ τὴν Ἀγάπην τοῦ
 Χριστοῦ. Καὶ τί τοῦτου ἐνδοξότερον διὰ πάντα χριστιανόν; Τότε οὐ-
 τος ἀποδεικνύει διὰ πραγμάτων τὴν πίστιν, τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐλ-
 πίδα αὐτοῦ εἰς Θεόν· ἀποδεικνύει δηλονότι τὴν ὑγίαν καὶ ἀληθῆ εὐ-
 σέβειαν. Τότε δείκνυσιν εἴαν ἐπιρροὴν ἐξήχησεν ἐπὶ τῆς ψυχῆς του
 ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ, τὸν ὁποῖον πρῶτον ἐφ' αὐτοῦ ὤρμησε μετὰ
 προθυμίας εἰς ἐργασίαν πνευματικὴν. Τότε διακρινούται ἐν τῷ οὐ-
 τῳ πως ἐργαζομένη χριστιανῶν ὅτι τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ εἰσεῖθε

εἰς τὰ βαρύτερα τῆς καρδίας αὐτοῦ καὶ ριζοβολήσαν προάγει τοὺς
 ποθητοὺς καρποὺς, οὗ μετόχους θέλει νὰ καταστήσῃ τοὺς ἐθνικοὺς
 καὶ εἰδωλολάτρας.

Σύγγνωτέ μοι, Ἀγαπητοί, ἡπατήτην. Ἐνόμιζον ὅτι ἔχω ἐνώπιόν
 μου χριστιανούς τῶν πρώτων αἰώνων, καὶ δὲν ἀνελογιτάμην ὅτι ἐμι-
 λῶ πρὸς ὁπαδοὺς τοῦ Χριστοῦ τοῦ λήγοντος 19. αἰῶνος, οἵτινες ἔχου-
 σι τὰς ἀπαιτήσεις των, ἔχουσι λόγους νὰ ἀντιτάξωσι καὶ κατ' αὐ-
 τῶν τῶν βάσεων τοῦ χριστιανισμοῦ, οἵτινες ἀπειτοῦσι ἀνέπαρον τὸ
 δικαίωμα τοῦ ἐλευθέρως σκέπτεσθαι. Ὡ ναί! ἐλησμόνησα ὅτι εὐρί-
 σκωμαι ἐνώπιον χριστιανῶν τοῦ 19. αἰῶνος, οἵτινες πᾶν ὅτι ἄλλο δι-
 ανοοῦνται ἢ νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς τὴν ἐλαχίστην θυσίαν ἢ κακοπάθει-
 αν πρὸς ἐπιστροφὴν τῶν ἀπίστων· ἐκ τούναντιοῦ μάλιστα καὶ ἀμιγ-
 λῶνται τίς ὀλίγον τίς πολὺ, ὁ μὲν διὰ τῶν ὑλιστικῶν θεωριῶν, ὁ δὲ
 διὰ τοῦ ἐν τῇ πράξει ἐφηρμομένου ὑλισμοῦ νὰ κατκινῶσιν τὸν ἔ-
 στω καὶ κατὰ τύπον ἀναπνέοντά πως πρὸ ἡμῶν χριστιανισμόν. Ἀ-
 μιλλῶνται ὁ μὲν διὰ τῆς χλεύης καὶ σατύρας, ὁ δὲ διὰ τοῦ παρα-
 δείγματος καὶ τῆς ἀκολασίας νὰ εἰσάγωσιν ἔθιμα ὅλως ἐθνικὰ καὶ ἐ-
 ναντία τῷ χριστιανισμῷ. Ἀμιλλῶνται διὰ τοῦ πηθηκτισμοῦ ἐπαν-
 τλοῦντες τὸ διλητήριον παρὰ τῶν ἐν Εὐρώπῃ ἀναφανομένων ἐκί-
 στοτε εὐρωπιῶντων πῖθων πληρῶν δυσόσμου ὑλισμοῦ καὶ μεταγγί-
 ζοντες αὐτὸ εἰς τὴν μικροχωρὸν αὐτῶν δύνουσαν νὰ διαστρέψωσι τὴν
 νοῦν καὶ τὴν καρδίαν τῶν ἀπλουστέρων ἀδελφῶν των

Καὶ ἀληθῶς ἠύδοκίμησαν ἐν μέρει ἐν τῷ κακοζήτῳ καὶ Ἐροστρα-
 τεῖ αὐτῶν ἀγωνί, ἐλλείψει καταλλήλων ἀνταγωνιστῶν προασπιζον-
 των τὴν ἀλήθειαν τοῦ ἱεροῦ εὐαγγελίου. Κατώρθωσαν, ἂν ὄχι ἄλλοι,
 τοῦλάχιστον νὰ ἐντπείρωσι τὴν ἀμφιβολίαν καὶ τὸν διαταγμὴν περὶ
 τῆς ἀληθείας τινῶν ἢ καὶ ἄλλων χριστιανικῶν δογμάτων, τοῦτο δὲ
 ἀρκεῖ ὅπως ἐν λαῷ ἀδιδάκτω καὶ ὅλως ἀκατηγήτῳ φέρῃ τὴν σύγ-
 χυτιν, ἢ δὲ σύγχυτις τὴν ἀστασίαν καὶ τὴν διαφθοράν. Διὰ τοῦτο
 μετ' ἄλλους ψυχικοῦ παρατηροῦμεν τὴν ὁπήμερην ἐκλυσι τῶν ἡθῶν
 καὶ καλπάζουσαν κοινωνικὴν φθίσι, ἧς πρῶτιστον ἀποτέλεσμα εἶναι
 ἡ περιρρόνησις τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ. Σήμερον δὲν εἴμεθα ὅποιοι
 ἦσαν οἱ πρόγονοι ἡμῶν· πλήρως ζήλου ὑπὲρ τῆς πίστεως καὶ ἔτοιμοι
 νὰ ὑποβληθῶμεν εἰς πᾶσαν θυσίαν χάριν αὐτῆς. Οὐ μόνον δὲ εἰς οὐ-
 δαιμνιστῶν ἐπιτομῶν ὑποδαλλόμεθα σήμερον ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ
 ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

κατὰ τύπον καὶ ἀπλοῦστατα ἀποστέρωμεν νὰ ἐνδύωμεν. Ἐν ἀπλοῦστατον παρὰδειγμα ἀρκεῖ νὰ ἐπικυρώτη τὸν λόγον. Εἶπομεν δὲ λίγον πρότερον, ὡς ἐνθυμησθε, ὅτι οἱ πρῶτοι τῶν χριστιανῶν μεταχειρίζοντο τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ διὰ τῶν τριῶν δακτύλων τῆς δεξιᾶς χειρὸς ὡς μέσον προσευχῆς συντόμου· ταύτην δὲ τὴν σύντομον προσευχὴν μεταχειρίζοντο τότε μὲν πάντες, νῦν δὲ τινες πρὸ τοῦ φαγητοῦ ἐν τῇ τραπέζῃ. Σήμερον καὶ τὸ ἀπλοῦστατον τοῦτο σημεῖον ὑποχωρεῖ ἀπέναντι τῶν ἐν χρήσει ὑλιστικῶν ἰδεῶν. Ἀμφιβάλλω ἂν γίνεταί ἐν τισὶ φρονήμοις οἰκογενεαῖς, δυνάμει ὁμως νὰ βεβαιώσω, καὶ ὑμεῖς ἀναμφιλέκτως θέλετε δεχθῆ, ὅτι ἐν δημοσίοις τόποις, οἷον ξενοδογείοις καὶ καπηλείοις, ὅπου ἀπόροι συνέρχονται οἱ χριστιανοὶ ἵνα πληρώσωσι τὴν γαστέρα. οὐδεὶς ἐστίν, ὅστις κάμνει πρὸ ἢ μετὰ τὸ φαγητὸν τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ· ἐὰν δὲ καὶ εὑρεθῇ τις, οὗτος ὡς ἐξείρεσις θέλει κινήσει τὴν περιεργίαν τῶν ἄλλων ἢ καὶ τὸ μειδιάμα.

Ἄν λοιπὸν τοιαύτη εἴη ἡ οἰκτρὰ καὶ ἀξιοδάκρυτος κατάστασις παρ' ἡμῖν χριστιανοῖς ὁρθοδόξοις οἷον καὶ ὁς εἶπετ' ἐγκραυχωμένοις ἐπὶ τούτῳ, περὶ νὰ προσδράμωμεν πρὸς ἐκχριστιάνισιν τῶν ἀπίστων; Ἐδῶ παρ' ἡμῖν τοῖς χριστινοῖς ἀνάγκη ἀπικαίτητος καὶ ἐπιείγουσα πρόσταται νὰ ἐξέλθωσιν ἐργάται τοῦ θεοῦ λόγου, οἵτινες μετὰ ζήλου, αὐταπαρητήσεως καὶ δεξιότητος νὰ ἐργασθῶσι πρὸς ἀνύψωσιν τοῦ καταπεσόντος σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ ὑπὸ τοῦ ἀντιπνοῦ καὶ δυσμενοῦς πνεύματος τῆς ἀπιστίας καὶ τῶν καταιγίδων τοῦ ὑλισμοῦ. Παρ' ἡμῖν ἀνάγκη ἐστὶ νὰ ἀναζωογονηθῇ τὸ κατασβεσθὲν ὑπὸ τῆς ραγδαίας βροχῆς τῆς διαφθορᾶς θρησκευτικῶν πῦρ, ὅπερ καλῶς καὶ ὀρθῶς ἐναυσθὲν δύναται νὰ προλάβῃ τὴν ὑποβόσκουσαν σηπεδόνα καὶ κοινωνικὴν ἀποσύνθεσιν. Ἐορτάζουσαν βεβαίως τὰ ἐνδοξα καὶ μεγάλα γεγονότα τῆς χριστιανικῆς πίστεως· ἀλλὰ τοῦτο πράττομεν ἐν πλήρει ἀγνοίᾳ καὶ κατὰ τύπον, ἐνῶ τὰ ἐθνικὰ ὄργανα καὶ ἔθνη ἐκπληροῦμεν κάλλιον τῶν ἀρχαίων ἡμῶν προγόνων. Καὶ αὐτὰ τὰ ἱερώτατα τῆς ἀγίας ἡμῶν θρησκείας μυστήρια τελοῦμεν τυπικῶς καὶ ἄνευ τῆς ἐλαχίστης συναισθησεως ὅτι σκοπὸν ἔχουσι νὰ μᾶς μεταπλάσωσι τὴν καρδίαν καὶ ἀπὸ τῆς φυχλότητος καὶ παραλύσεως νὰ μετατρέψωσιν αὐτὴν εἰς τὴν ἀγιότητα καὶ ἠθικὴν.

Τί μᾶς ὠφελεῖ τὸ ὅτι κατὰ συνήθειαν τυπικῶν κοινωνοῦμεν τοῦ ἐπὶ σταυροῦ ἐκχυθέντος αἵματος καὶ τοῦ τιμίου σώματος τοῦ Σω-

τῆρος, ἐὰν ὁ ἥλιος τῆς ἐπιούσης οὐ μόνον καλλιτέρους δὲν μᾶς βλέπη, ἀλλὰ καὶ πολλῶ χειροτέρους; Τί μᾶς ὠφελεῖ ἢ κατὰ τύπον γινομένη ἐξομολόγησις τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν, ἐὰν εὐθὺς ὡς ἐξέλθωμεν ἀπὸ τοῦ καταφλίου τοῦ πνευματικοῦ φέρωμεν εἰς τὸν νοῦν πάτας ἐκείνας τὰς εἰσχυρὰς ἐπιθυμίας καὶ μισητὰς ὁρέξεις, ἃς εἶχομεν καὶ πρῶτον πατήσωμεν τὴν πόδα εἰς τὸ ἐξομολογητήριον; Πῶτοι κέρδος θέλομεν ἀποκτήσει ἀπὸ τῶν ἱερῶν μυτηρίων, ἐὰν ἡ καρδία ἡμῶν εἴη πλήρης μίσους κατὰ τοῦ πλησίον, πλήρης φθονοῦ κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν καὶ πλήρης ἀκατονουμάστου πάθους κατ' αὐτῶν πολλὰκις τῶν εὐεργετῶν ἡμῶν; Κατὰ πόσον θὰ ἐλπίσωμεν ὅτι διὰ τῆς εἰς Χριστὸν ἐσταυρωμένου πίστεως σωζόμεθα, ἐὰν αὐτῇ ἡμῶν ἡ πίστις δὲν κατώρθωσεν εἰσέτι νὰ διαπλάσῃ τὴν ἀγρίαν ἡμῶν καρδίαν, ἣτις μένει ψυχρὰ καὶ ἀναίσθητος πρὸς τὸν πασχόντα ἀδελφὸν ἡμῶν, καίτοι τὸ νὰ βοηθῶμεν τοῦτον κατὰ τὴν δύναμιν ἡμῶν ἐπιβάλλεται ὡς πρῶτιστον καθήκον ὑπὸ τῆς θείας τοῦ Χριστοῦ πίστεως; Τί μᾶς ὠφελεῖ ἢ προκύνησις καὶ ὀκνησία τοῦ τιμίου σταυροῦ, τὸν ὅποιον ὡς ἀληθῶς δέθεν ὁπαδοὶ του περιπτυσσόμεθα, ἐὰν ἐξερχόμενοι τῆς ἐκκλησίας σπεύδωμεν εἰς τὴν ἐπιβουλήν εἴτε τῆς τιμῆς, εἴτε τῆς ὑπολήψεως, εἴτε τῆς περιουσίας τοῦ ὁμοῦ ἡμῶν;

Βεβαίως οὐδὲν ἔχομεν νὰ ἐλπίσωμεν ἐκ τῆς ἐν τῷ σταυρῷ ἐκδηλουμένης πίστεως ἐφ' ὅσον ἡ ζωὴ ἡμῶν δὲν μεταβάλλεται, ἀλλὰ μένει ἡ αὐτῇ. Ἡ χριστιανικὴ θρησκεία εἴη θρησκεία ἀναμορφωτική, ἀνακαινίζει καθ' ὅλοκληρίαν τὸν ἄνθρωπον. Ἀφοῦ ἰδύτη αὐτὸν τὰς παλαιὰς κακὰς ἐξεις καὶ πονηρίας, τὸν ἐνδύει τὸν χιτῶνα τῆς καθαρότητος καὶ σωφροσύνης· τοῦ διαθέτει τοιοῦτοτρόπως τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν ὥστε φαίνεται ὅπως νέος καὶ ἀγνώριστος. Τοῦ μεταβάλλει τὰ ἔθνη, τοῦ ἀπικ πει τὰ πάθη, τοῦ ἐμβαλλει τὸν θεῖον ζῆλον καὶ τὸν πληροῦ πνεύματος θεοῦ, καὶ οὕτως ὁ πρὸ ὀλίγου ἀκολαττος, ὁ νωθρός, ὁ ἐπιρρεπὴς εἰς πᾶν κακόν, ὁ θύων καὶ ἀπολλύς, παρουσιάζεται ἐνώπιον ἡμῶν σώφρων· δραστηριώτατος, συντρέγων εἰς πᾶσαν ἀγαθὴν πράξιν καὶ ζητῶν ἀφορμὴν ὅπως γένηται ὠφέλιμος διὰ παντὸς μέσου τῷ πλησίον. Μαρτυροῦσι τοῦτο αἱ ἀνκρίματα τῶν ἡμετέρων ἔθνικῶν κατὰ τοὺς πρώτους τοῦ χριστιανισμοῦ αἰῶνας· οἱ ἐπὶ τῶν ἐθνικῶν εἰδόντες τὴν χριστιανικὴν πίστιν, μόλις ἠσπάζοντο τὸν Χριστὸν, εὐθὺς καὶ μεταβάλλοντο ἐπὶ τὸ

ΠΑΡΕΒΑΤΕΙΟΝ
 ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΒΔΟΜΗΡΙΑ
 ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

κρείττον, οὕτως ὥστε ἐξέπληττον τοὺς ὁμοθετοῦσιν των, καὶ μετὰ πάσης προθυμίας ἀνελάμβανον τὸν εὐγενῆ καὶ ζηλωτὸν ἀγῶνα νὰ μεταδώσωσι τὸ πολῦτιμον ἀγαθόν, ὅπερ ἤξιώθησαν νὰ λάβωσι, καὶ εἰς τοὺς ἔτι μένοντας ἐν τῷ σκότει τῆς ἀπιστίας ἀνθρώπους, ἀδιαφοροῦντες ὡς πρὸς τοὺς ἐν τῷ μεταξὺ ἀναγκαινομένους κινδύνους τῆς ἰδίας ζωῆς. Ἡ πεποίθησις ὅτι ἐξέπληθουν ὑψιστον καλῆσαν καὶ τὸ ὅτι εἰς τοῦτο εἶχον βοηθὸν τὸν ὑψηλὸν τοῦ Θεοῦ βραχίονα τοὺς ἔκαμνε νὰ ἀφηρώσι πάντα κίνδυνον καὶ νὰ προκινδυνεύωσιν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ.

Ἄλλὰ τί λέγω τὰ παλαιά; μήπως δὲν ἔχομεν εὐγλωττότατον πρόσφατον ἡμέτερον παράδειγμα; Εἰπέτε μοι, τίνι τρόπῳ ἀνηγέρθη ἀπὸ τῆς τέφρας καὶ ἀπὸ τοῦ βάθους τῶν αἰῶνων τὸ ἀτυχές καὶ πολυπαθὲς ἡμῶν ἔθνος ἀναβιώσαν μετὰ παρέλευσιν δύο ἡμιῶν χιλιετηρίδων; Καὶ πῶς ἄλλως ἢ διὰ τῆς ἀγίας χριστιανικῆς πίστεως; Τίς ἐνέβαλλε θάρρος ὑπεράνθρωπον εἰς τοὺς γενναίους μαχητὰς ἢ ἐν τῇ σημαίᾳ κεντημένῳ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ; Ἐκαστος μαχητὴς ἐβλέπων τὸν σταυρὸν ἔλεγεν εἰς τὸν παραστάτην αὐτοῦ «ἶδε τὸ σύμβολον τῆς ἡμετέρας πίστεως, πρόσχες μὴ κατατιχύνωμεν αὐτό», καὶ ἐμάχοντο ὡσπερ λέοντες τιμῶντες τὸ ὄνομα τῶν προγόνων. Τῇ δυνάμει δὲ τοῦ σταυροῦ ἐπίτευγον ἢ ἀποδεκατίσωσι τὰς πολυαριθμοὺς βαρβαρικὰς ὁρδὰς καὶ νὰ ἐκδιώσωσι παρὰ τῶν ἰσχυρῶν τῆς Εὐρώπης τὴν ἀπειλευτέωσιν μέρους μόνου τοῦ σύμπαντος ἀγωνιζομένου ἔθνους. Ἀλλὰ σήμερον ἐπιτρέπεται νὰ καυχῶμεν ἐπὶ πατρικαῖαις ἀφῆσιν καὶ τοσοῦτον περιφρονητικῶς ἔχομεν περὶ τὴν πίστιν τῶν πατέρων ἡμῶν; Αὐτοὶ μὲν ἠγωνίσαντο καὶ μᾶς ἐκληροδότησαν οὐδὲ τινὰ πίστιν ὁρθήν τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ, καὶ γῆν ἐλευθέραν ἄλλ' ἡμεῖς κύριοι γενόμενοι τῶν κληροδοτηθέντων, ὡσπερ ἄστωι καὶ ἀνάξιοι υἱοὶ τειχῶν προγόνων καὶ τὴν ἐλευθερίαν κακῶς μεταχειρίσθημεν ἐπὶ σπουδαίᾳ βλάβῃ ἡμῶν τῶν ἰδίων, καὶ τὸ ἱερὸν κειμήλιον τῆς πίστεως ἀδικαιολογητῶς ἀπημπολήσαμεν εἰς τὴν ἀμέλειαν καὶ ἀδιαφορίαν παραδόντες δὲ εἰς τὸν ὕλισμὸν ἀφῆσαμεν ἔρημον καὶ ἀπροστάτευτον τὴν πολῦτιμον ἡμῶν περιουσίαν, τὴν θρησκείαν. Τοῦτου ἕνεκα ἀλλεπάλληλα ἐπῆλθον καὶ ἐσχμέραι ἐπέρχονται τὰ κακὰ καὶ αἱ συμφοραὶ δὲν εἶνε δὲ πολὺ μακρὰν χρονίαι, καθ' ὃν θέλομεν ὑποστῆ τὰς προσχούσας ποινὰς διὰ τὴν

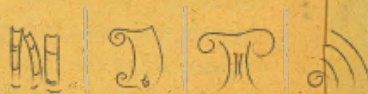
ἀτύγγνωστον ἡμῶν διαγωγὴν, ἐὰν μὴ ἐγκαίρως ἀναχαιτισθῶμεν καὶ κρατήσωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ τοῦ ὀρμητικοῦ χειμάρρου τῆς ἐξαχρειώσεως.

Ναί, τίς φιλόπατρις καὶ εὐσεβὴς μελετῶν μετὰ προτοχῆς καὶ ἐξετάζων ἐμβριθῶς τὴν κοινωνικὴν καὶ ἠθικορησκευτικὴν ἡμῶν κατὰστασιν δὲν θὰ χύσῃ θαλερὰ δάκρυα ἐπὶ τῇ παραμειλήσει τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ τῆς κατὰ Χριστὸν ἠθικῆς; Ποῦ εἶνε οἱ καρποὶ τῆς πίστεως; Ποῦ οἱ ῥογαὶ τῶν ἀρετῶν; Ποῦ οἱ ἐνάρετοι ἄνδρες, οἵτινες ἐκόσμου τὰς πρὸ ἡμῶν γενεὰς ἐν τοῖς αὐτοῖς τόποις τοὺς ὁποίους ἡμεῖς ἤδη κατοικοῦμεν, Ἐφυγον οἱ χρόνοι καὶ μετὰ τούτων ἔφυγον καὶ οἱ ἐνάρετοι; Ἐφυγον τὰ λαμπρότερα στολίδια τοῦ κοινωνικοῦ σώματος; ἐξέλιπον οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι οἵτινες καὶ ἄλλως διερχόμενοι τὴν ὁδὸν ἐδίδακτον, καθόσον περιέχεον αὐτοὺς τὸ μύρον τῆς ἀρετῆς, καὶ ἡ ἀρετὴ καθίστα αὐτοὺς τοῖς ἄλλοις οὐ μόνον σεβαστοῦς, ἀλλὰ καὶ ὡς παραδείγματα μιμήσεως. Ἐφυγον οἱ ἀγαθὸι καὶ μετ' αὐτῶν συνεξέλιπον καὶ αἱ ἀρεταί; Ἐπατίσαμεν δὲ μόνον ἢ ἐξωτερικὸς φλῆς τῆς θρησκείας, οἱ τύποι καὶ τὰ ἐξωτερικὰ σημεῖα, ταῦτα δὲ εὐχερέστατα καὶ ἀλλοιοῦνται καὶ καταπίπτουσιν, ἐὰν μὴ ἐνισχυθῶσιν ὑπὸ τῆς ἀληθοῦς καὶ ὑγιοῦς διδασκαλίας, ἥτις ὅμως πρέπει νὰ εἶνε συνεχῆς καὶ πλουσία ἐν τῇ συστηματικῇ ἀναπτύξει ὅπως φέρῃ καρπὸς τοὺς προσδοκωμένους.

Θεὲ πανοικτίρμον! Σὲ τὸν φιλόανθρωπον, τὸν ἀπειράκις προστατεύσαντα ἡμᾶς ἀπὸ πολλῶν καταστρεφῶν διὰ τῆς κραταιᾶς σου δεξιᾶς, ἡμεῖς οἱ ἀχρεῖοι καὶ ταπεινοὶ δοῦλοὶ σου ὁμολογοῦντες ὅτι παρεξέτραπμεν τῶν ἀγῶν σου ἐντολῶν καὶ παρεμελήσαμεν τῆς πίστεως τῶν πατέρων ἡμῶν, ἱκετεύομεν καὶ Σὲ παρακαλοῦμεν ἵλεως γενοῦ ἡμῖν καὶ καταύγατον ἡμῶν τὴν δίκναιαν ὅπως ἴδῃ τὸ φῶς τῆς Σῆς θεότητος· κάμψον δὲ καὶ τὴν ἀποτραχυλεύσαν καρδίαν ὅπως πληρωθῇ τῆς Σῆς Ἀγάπης καὶ τῇ δυνάμει αὐτῆς διαπλασθῇ τελείως εἰς ἐκπλήρωσιν τοῦ νόμου. Γένοιτο.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ

Ι Α Κ Ω Β Α Τ Ε Ι Ο Σ
Δ Η Μ Ο Σ Ι Α Κ Ε Ν Τ Ρ Ι Κ Η Β Ι Β Λ Ι Ο Θ Η Κ Η
Μ Ο Υ Σ Ε Ι Ο Α Η Θ Ο Υ Ρ Ι Ο Υ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΟ ΜΕΤΟΥΡΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΜΟΥΣΕΟ ΜΕΤΟΥΡΙΟΥ

ΑΙ.Σ.Σ.Φ.11.0016